

Магістр 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ

Анотація. Розглянуто економічну природу банківської ліквідності та необхідність управління нею. Проаналізовано існуючі методи управління ліквідністю банку. Запропоновано рекомендації для банків щодо вдосконалення методів управління ліквідністю.

Аннотация. Рассмотрены экономическая природа банковской ликвидности и необходимость ее управления. Проанализированы существующие методы управления ликвидностью банков. Предложены рекомендации для банков по усовершенствованию методов управления ликвидностью.

Annotation. The economic nature of bank liquidity and the necessity of its management are considered. The existing methods of banks liquidity management are analysed. Recommendations for banks on the improvement of methods of liquidity management are given.

Ключові слова: ліквідність, управління ліквідністю, зовнішні та внутрішні методи управління ліквідністю.

Незважаючи на тимчасове скрутне становище, банківська система України має великий потенціал. Основним завданням банку при проведенні операцій є своєчасне повернення запозичених грошових коштів. З цією метою банки повинні так організувати та спрогнозувати свою діяльність, щоб у будь-який момент можна було знайти вільні ресурси для виконання своїх зобов'язань. Ліквідність має важливе значення не тільки для самого банку, але й для клієнтів, що є необхідною умовою стійкості його фінансового стану. Тому актуальна ця проблема тим, що від вибору правильної стратегії управління ліквідністю банку залежить фундамент побудови банківського бізнесу. Виходячи із зазначеного, можна зробити висновок про необхідність розробки ефективних управлінських інструментів, які дали б змогу відстежувати і зменшувати вплив негативних внутрішніх і зовнішніх факторів на рівень ліквідності банку, що є особливо значущим в умовах фінансової нестабільності.

Дослідженню управління ліквідністю банку присвячено багато наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних науковців-економістів. Серед досліджень вітчизняних економістів слід виділити роботи таких вчених, як: Ситник Л. С., Щибоволок З. І., Коваленко В. В., Міщенко В. І., Л. Рябініна, В. Фатюга.

Проте, віддаючи належне існуючим теоретичним і методичним розробкам цих авторів, слід наголосити, що динаміка економічних умов потребує систематичного розширення і поглиблення теоретичних поглядів та вдосконалення процесу управління ліквідністю банку.

Джозеф Сінки визначає управління банківською ліквідністю як процес створення коштів для того, щоб мати можливість сплатити договірні або традиційні зобов'язання за прийнятними цінами в будь-який час [1, с. 258].

Управління ліквідністю, за думкою Щибоволок З. І., здійснюється двома шляхами: нагромадженням внутрішніх коштів та набуттям ліквідності на грошовому ринку [2, с. 145].

За думкою Савлука М. І., здатність банку в будь-який момент часу виконувати свої зобов'язання перед вкладниками в грошовій формі, на першу вимогу та в повній сумі [3, с. 137].

Проведений аналіз підходів щодо сутності управління ліквідністю підтвердив, що серед авторів немає єдності у підходах до визначення цього поняття.

Серед запропонованих визначень слід виділити два основні напрями:

прийняте банком рішення для підтримання достатньої ліквідності активів, аби задовольнити зобов'язання банку перед вкладниками;

процес створення можливостей доступу до коштів для виконання зобов'язань у будь-який час.

Таким чином, виникає потреба у визначенні єдиного поняття для загального розуміння та практичного використання. На думку автора, управління ліквідністю банку – це здатність банку своєчасно виконувати свої зобов'язання перед вкладниками, кредиторами та іншими клієнтами і задовольняти попит на кредити та мінімізувати банківські ризики.

Отже, розглянувши сутність поняття "ліквідність банку", можна зазначити, що дана категорія досить складна, багатогранна, потребує детального вивчення і тлумачення. Слід зауважити, що ліквідність банку є важливою характеристикою фінансового стану банку, що робить її одним із основних об'єктів банківського менеджменту.

Управління ліквідністю банку полягає в забезпеченні безперервного проведення поточних платежів банку, основними аспектами якого є: оцінка умов діяльності банку за попередні періоди, вибір найбільш оптимальних сценаріїв розвитку подій, оцінка ліквідної позиції банку, розробка управлінських рішень, спрямованих на зниження ризику виникнення дефіциту ліквідної позиції і мінімізацію витрат. При цьому в процесі управління ліквідністю банку завжди постає проблема дотримання необхідного рівня ліквідності та максимізації дохідності. Адже, чим більша дохідність певного виду активів, тим меншою є його ліквідність.

При оцінці ліквідності виділяють методи внутрішньої та зовнішньої оцінки ліквідності.

До методів внутрішньої оцінки належать: коефіцієнтний аналіз ліквідності балансу та аналіз грошових потоків (як різновид – оцінка величини чистого вибуття зобов'язань банку).

До методів зовнішньої оцінки ліквідності належать: оцінка зміни характеристики платоспроможності банку та оцінка величини чистого вибуття зобов'язань банку [4, с. 171].

Оцінка ліквідності банку на основі коефіцієнтів є найдоступнішою та найпоширенішою. Суть цього методу

полягає в розрахунку коефіцієнтів, що характеризують ліквідність банку, стабільність зобов'язань банку та його потреби в додаткових ліквідних коштах.

Виділяють три основні групи коефіцієнтів:

1. Коефіцієнти для розрахунку обсягу та структури зобов'язань банку.

2. Коефіцієнти для визначення обсягу та структури ліквідних коштів, що перебувають на балансі банку.

3. Коефіцієнти, які дають можливість визначити спроможність виконання банком своїх зобов'язань за рахунок ліквідних коштів.

Як правило, визначається один (або декілька) основних коефіцієнтів для оцінки ліквідності. Інші є додатковими, такими, що використовуються задля детальнішого дослідження того чи іншого аспекту ліквідності [5, с. 51–52].

Основним завданням банку при проведенні операцій є своєчасне повернення запозичених грошових коштів. З цією метою банки повинні так організувати і спрогнозувати свою діяльність, щоб у будь-який момент можна було знайти вільні ресурси для виконання своїх зобов'язань. Ліквідність має велике значення не тільки для самого банку, але й для клієнтів. Що є необхідною умовою стійкості його фінансового стану.

Рекомендації, що сприяють підвищенню ліквідності банку, який опинився на межі своєї ліквідності, а це можливо через помилки в його політиці, недооцінку ринку, недоліків в аналітичній роботі та інші причини, і який змушений вдаватися до термінових заходів:

1. Банку з нестійким становищем можна порадити поліпшити організаційну структуру банку, тобто звернути увагу на розвиток менеджменту.

2. Банку необхідно оцінювати ліквідність балансу шляхом розрахунку коефіцієнтів ліквідності. У процесі аналізу балансу на ліквідність можуть бути виявлені відхилення у бік як зниження мінімального допустимих значень, так і їхнього істотного перевищення.

3. Банк повинен визначити потребу в ліквідних коштах на короткострокову перспективу. Прогнозування цієї потреби може здійснюватися двома методами. Один із них передбачає аналіз потреб у кредиті та очікуваного рівня вкладів кожного з ведучих клієнтів, а інший – прогнозування обсягу позичок і внесків [6, с. 415].

Отже, для успішної роботи банку важливо сформулювати політику, яка дозволяла б визначити напрями використання коштів акціонерів і вкладників, регулювати склад та обсяг депозитного, кредитного портфелів, прогнозувати і долати ризики.

Повсякденна робота банку з управління ліквідністю спрямована на самозбереження банку, умовою якого виступає безперебійне виконання зобов'язань перед клієнтами. З організаційної точки зору вона припускає дотримання співвідношень окремих груп і статей пасивів і активів балансу, зафіксованих у визначених показниках.

Наук. керівн. Яременко О. Р.

Література: 1. Ситник Л. С. Фінансовий менеджмент / Ситник Л. С. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 352 с. 2. Щибиволок З. І. Аналіз банківської діяльності / Щибиволок З. І. – К. : Знання, 2008. – 311 с. 3. Коваленко В. В. Центральний банк і грошово-кредитна політика : навч. посібн. / В. В. Коваленко. – К. : Знання України, 2006. – 331 с. 4. Міщенко В. І. Ліквідність банківської системи України / В. І. Міщенко // Науково-аналітичні матеріали. – К. : Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2008. – Вип. 12 – 108 с. 5. Рябініна Л. С. Ліквідність банківської системи та роль НБУ в її підтримці / Л. С. Рябініна // Банківська справа. – 2010. – № 2–3. – С. 51–59. 6. Фатюха В. М. Удосконалення методів ліквідності комерційного банку / В. М. Фатюха // Економічний аналіз. – 2011. – Випуск 8. – Ч. 1. – С. 413–415.